

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gid. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
seminarju (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis-
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Gradec neprijazen Slovencem.

Štajerska dežela naljudena je od dveh narodov, nemškega in slovenskega. Tega ne more nihče tajiti. Nemcev štejejo okolo 600.000 duš, a Slovencev 450.000. Smo si torej Nemci in Slovenci sosedje v eni deželi, ki moramo drug drugemu pravični biti in spoštovati se, ako hočemo še dalje v miru in zastopnosti skupaj živeti. Ako pogledamo na sosede Nemce, kolikor se jih s politiko peča, zadenemo na dve stranki: na konservativce in liberalce. Prvi so nam pravičnejši od drugih. Knez Alojz. Liechtenstein je se nedavno krepko potegnil za g. dr. Vošnjakove resolucije; sploh konservativni nemški poslanci kažejo se kot pravi avstrijski domoljubi in so v državnem zboru glasovali vsi za resolucije Slovanom na korist, namreč, da obvelja §. 19. osnovnih pravic djanski v šolah in uradih. S takšnimi Nemci je torej porazum in mir mogoč. Nikakor pa ne z nemškimi liberalci. Ti niso najprvle avstrijski, ampak nemški, pogosto kar le prusko-nemški politikarji, ki skušajo širiti nemški živelj in mogoče veliko Slovanov ponemčiti. V to svrhu jim je dobro vsako sredstvo. Kako da so brezobzirni, to nam kaže dovolj 18letna skušnja v liberalno-nemške dobi! Vender kako ti laži-liberalci nas Slovence zaničujejo in sovražijo, to nam kaže sledeči dogodek v Gradcu: svitli cesar in cesarica sta na čelu društvu „rudečega križa“. To društvo obstaja iz moškega in ženskega oddelka ter vsak pobira milodarov, da nakupi, cesar je v svrhu društveno treba. Svrha ali namen je pa ta, da ob času vojske pobira na bojiščih ranjence, jih v bolnišnice spravlja in ondi za nje skrbi. Res lepa svrha, prav krščanski namen. Potrjeno od cesarja začelo je milodarov nabirati in po mestih in trgih dalo pribiti ali prilepiti tiskanih pozivov k pristopu. Gradec, glavno mesto dežele štajerske, šteje zraven nemškega prebivalstva gotovo svojih 30.000 Slovencev. Zatorej je društvo v Gradcu po ulicah prilepilo nemško-slovenskih pozivov. Sedaj je bil ogenj v nemške strehi. Velikonemec dr. vitez Weiss je dne 30. aprila

dal sklicati mestni zastop in staval predlog rekoč: „nekoliko dnij sem so po mestu prilepljeni „družbe rudečega križa“ pozivi v dveh jezikih, nemški na jednej, slovenski na drugej strani. To je žalostno znamenje za naš popolnem nemški Gradec. (Ni res, Slovencev je 30.000 duš, in uže ime kaže da so ga Slovenci nekaj bili zagradi, a Nemci si ga poznej prisvojili.) To je poskus narodni prepir v naše mirno mesto zasejati. Moramo ga takoj zadušiti, nemštvo je v nevarnosti“. Na to je mestni zastopnik Koller nasvetoval odsek 5 udov, ki naj hitro sestavijo resolucijo, v kateri bo mestni zastop graški protestiral zoper širenje slovanskega življa v uradih in šolah. (Človek bi mislil, da bode protestiral samo zoper pribijanje nemških-slovenskih oklicev v Gradcu.) Nasvet je bil enoglasno sprejet, jednako tudi od izvoljenih 5 zastopnikov izdelana resolucija dne 10. maja. Resolucija se glasi: „vedenje slovansčine v šole in urade, zlasti pa slovenski podučni jezik na Štajerskem, krči pravice Nemcev [kar pa ni res] in daje Slovanom nadmoč [Zakaj pa ne? Ali ni Slovanov 16 milijonov, a Nemcev samo 8? Ali torej ne plačujemo Slovani še enkrat toliko davka, ne dajemo še enkrat toliko vojakov, kakor Nemci?], nemščina ne bode več veljala kot državni jezik [Prazen strah, vsak Slovan se bo nemški uže naučil, kakor do sedaj, kedar mu bo to kazala potreba, a siliti se ne damo, da bi se nemški učili z zanemarjanjem lastnega svojega jezika], kar bi bilo v neizmerno škodo državi (Ni res, ampak le liberalnim ponemčevalcem in prusakom) in „kulturi“ (Piškavi orehi). Zato izreče mestni zastop graški, da bo se zoper tako početje branil“. Slobodno, kajti takšnega papirnatega straha se ne ustraši neben pametnjak!

Takšna je izjava graškega mesta. Neprijazna je nam Slovencem, a ne samo to, ona je po naših mislih, in gotovo tudi po mislih konservativnih in pravicoljubnih Nemcev: nepremišljena, strastna in celokupnosti dežele štajerske nevarna. Nepremišljena je. Kajti Gradec ni kar mesto za se; Gradec je glavno mesto cele Štajerske, ki je nemška in

slovenska, sedež deželnemu zboru, deželnej vladi, c. k. namestniji, raznim uradom in zavodom tako, da štajerski davkoplačilci gotovo več kakor 1 milijon goldinarjev denarja vsako leto graškemu mestu v prid žrtvujemo; še teater jim plačujemo! A Slovenci doplačujemo gotovo $\frac{2}{3}$. Tega graški gospodje liberalci nič niso pomislili, marveč se delajo, kakor da bi sami Nemci na Štajerskem živeli. V svojej strasti ne privoščijo slovenskim sodeželanom niti betvice narodnih pravice ter tako sami te od sebe suvajo. Zato pa bodo graški liberalci kmalu slišali odgovor, kateri jim na tako strastno brezobzirnost gre. Slovenci ga jim dolgo ne ostanemo dolžni! Štajerski liberalci v svojej strastnej brezobzirnosti, svojej „teutonsko-prusačkej“ nestrpljivosti in črnem sovraštvu do Slovanov sami najbolj delajo na to, da ne bode miru, dokler se ali ne razidemo, ali pa nemški konservativci kormila v roke ne dobijo in krivic ne popravijo.

Knez Al. Liechtenstein o sedanjem šolstvu.

II. Ljudska šola je prvi obrazujoči zavod vsakemu omikanemu narodu, vsakdanji kruh prosvetin. Ta kruh pa mora biti priprost, zdrav, tečen in prebavljiv. Vedno ima sestavljen biti iz tistih prvin, a ne da bi ž nja sestavljanjem menjavalo se, kakor bi se vsakokrat ljudem izljubilo. Svrha ali namen mu je, duševno in uravno otroke toliko izobraziti, da zamorejo potem krenoti na katerobodi pot v razne stanove človeške družbe. Pomagati jim ima, da si naberó toliko znanostij in čednostij, da jim bo mogoče postati hasnoviti in delavni ljudje. Nima jim torej nič posebnega, podrobnega podajati, ampak prvine izročevati, podlago, dno ali temelj zidati, a ne kinčati ali zalšati. Globoko in trdno vzdano dno jim ima dati, da se pozida vrhka nja poslopje vsega nadalejšnjega življenja. Pravi plitujaki (rezano kamenje), neskrhljivi, morajo se v ljudskejši šoli položiti. Po mojih mislih je poduk v malih šolah podlaga vsem znanostim, vendar ravno za tega voljo ne smeje dalje segati, kakor sploh ogromna večina prebivalstva navadno v omiki prodira. Kdor hoče dalje izomikati se, ta stopi uže iz večine na stran in naj torej poišče sebi primernih sredstev, večjih šol. Ljudska šola se pa ima s tem zadovoljiti, česar je vedeti in se navaditi treba ogromnej večini omikanega naroda. Torej: krščanski nauk, brati, pisati in računati, to so štirje najpotrebnejši predmeti. Ti 4 predmeti so dovolj širni, da izpolnijo šolski čas, pa tudi dovolj priprosti, da so otročjemu duhu pristopni. Vse drugo je ali pretežavno, ali, če tudi otročje sposobnosti ne presega, vendar itak skromni za šolanje odmerjeni čas preveč krči. No, kako pa je zastran tega v novejši šoli. Zlatega časa potratijo z množino predmetov, ki se jako površno razlagajo in torej drugo niso, nego dobrovoljska gurača. Novošeguni učitelji razlagajo otrokom o špektralnej analizi, o interferenciji in

polarizaciji svetlobe, o teleskopih, mikroskopih in jako pogosto o naturoznanskih hipotezah, katerih ne razume prav niti učitelj sam, kamo li še ubogi fantič ali deklica na šolskejši klopi!

Kakšni so pa nasledki takemu šolanju? Otroci v poglavitnih, najpotrebnejših predmetih zaostajajo. Ne znajo pri izstopu iz šole prav brati, ne lepo in pravilno pisati, ne spretno računati. Da tega svet trdneje ne zvê, temu je krivo to, da so javne skušnje odpravili. Občestvo se ne more tako lahko, kakor poprej, samo prepričati, ali šolstvo napreduje ali pa leze nazaj. Kar vero in krščansko obnašanje zadeva, tukaj smo pa uže bolje podučeni, da ni tako, kakor bi moglo biti. To nam, žali Bog, vsakdanja skušnja le preveč jasno kaže. Mislim, da ne sodim preostro, ako rečem, da očetje novega šolstva niso celo brez nakane krščanski nauk skrčili, njegovo razlaganje oteškočili, verske vaje oškodili in celó opravljanju sv. spovedi in sv. obhajila zadržkov in napotkov nastavili. Ker upliv vere peša in sredstev pomanjkuje, s katerimi se mladina v strogem redu drži, zato so uspehi novošegne odgoje jako slabi. Nečem o tej reči dalje govoriti. Zavračam slavno gospodo le na pritožbe učiteljev na učiteljskih shodih, da z razposajeno mladino ni rinjati več!

(Konec prihodnjic).

Gospodarske stvari.

Zastrupljenje in pomočki v prvi sili.

M. Največ nesreč po zastrupljenji na deželi se zgodi s strupenimi gobami ali glivami. Ljudje gobe ali glive radi jedó, pa tudi lakko do njih pridejo. Da se strupene od dobrih in nenevarnih gob ločiti znajo, temu je treba natančnega poznanja gob. Znamenja, kakoršna se navadno kot zanesljiva učé, tudi niso vsakokrat popolnoma varna. Tako se priporoča, naj se z gobami ali glivami kaka srebrnina, n. pr. srebrna žlica, srebrni denar, bela čebula, kos črste krušne sredice vred kuha in če ta pridjana stvar po kuhi še kaže svojo prejšnjo, čisto, naravno barvo, tako so one glive neškodljive in dobre. Skušnja pa je že pokazala, da povedane stvari bele ostanejo, tudi če so se s strupenimi gobami vred kuhale. Dalje se učí, da se strupene in škodljive gobe na tem spoznajo, da imajo, če jih človek v roko vzame in prelomi, nekakšen zopern, grd duh in ravno tak okus. Tudi kmalo po prelomu na robih barvo spremeni. To so dobra precej zanesljiva znamenja, pa vendar ne za vse strupene gobe. Nekatere neškodljive sorte preminjajo na prelomljenih robih tudi svojo barvo, med tem ko nekatere strupenih sort tega ne storé. V nekaterih mestih ima tržna policija ukaz, da ne pusti več ko 4 sorte gob ali gliv na trgu prodajati in tako je gospodinja pri nakupovanji gliv precej brez skrbi. Po kmetih se-